Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Initiatiefvoorstel van het raadslid mevr. H. Assen: Een eerlijke start voor ieder kind. Voorstellen voor een eerlijk en transparant toelatingsbeleid op basisscholen in Utrecht

Beleidsveld	Onderwijs
Organisatieonderdeel	Maatschappelijke Ontwikkeling
Opsteller	Hester Assen, Ilse Raaijmakers
Kenmerk	
Vergaderdatum Raad	17 september
Geheim	Nee

~~Het college van burgemeester en wethouders~~De initiatiefneemster stelt de raad voor te besluiten:

1. Het college te verzoeken, in samenwerking met schoolbesturen en ouders, een stadsbreed toelatingsbeleid voor het basisonderwijs in Utrecht op te stellen

2. Bij het opstellen van dit toelatingsbeleid de hieronder genoemde en in de bijlage toegelichte, uitgangspunten ~~te hanteren~~mee te nemen in het op te stellen stedelijke aanmeld- en toelatingsbeleid

    a. Scholen zijn zoveel mogelijk een afspiegeling van de ~~wijk, dit~~ buurt, onder andere te bereiken ~~we~~ door het gebruik van schoolcirkels. De schoolcirkel is niet van toepassing op scholen met een stedelijke populatie
    b. Er komt een centraal aanmeldpunt ~~met 4 keer per jaar een centraal~~. Ter uitwerking is hoe vaak er een aanmeldmoment~~.~~ zal zijn.
    Een ombudsfunctie is onderdeel van het onafhankelijke aanmeldpunt
    c. Het tegengaan van segregatie als ~~doel op~~uitgangspunt te nemen en mee te nemen in de monitoring zoals bedoeld in punt 3
    d. Bij het aanmelden gelden er, in geval van meer aanmeldingen dan beschikbare plaatsen, voorrangsregels in ~~deze~~nader te bepalen volgorde:
        i. Zus- en broerregeling (als er al een kind uit het gezin op de school zit heeft hij/zij voorrang)
        ii. Het aangemelde kind heeft een VE indicatie en heeft VE gevolgd op een VE-locatie die samenwerkt met de school van aanmelding.
        iii. ~~Het aangemelde kind woont binnen de schoolcirkel (~~de voorkeursschool is ~~daarmee~~ een buurtschool~~)~~
    e. Ouderinitiatieven krijgen een plek in het toelatingsbeleid en het wordt individuele ouders mogelijk gemaakt om mee te praten over aanmeldbeleid.
    f. Inzet op bewustwording van het belang van samen in de buurt naar school gaan en het ontmoeten van kinderen met verschillende achtergronden

3. Over de ervaringen ~~van~~met het toelatingsbeleid jaarlijks te rapporteren aan de gemeenteraad

Het lid van de gemeenteraad van Utrecht,

Mevrouw H. Assen,

Samenvatting

Het onderzoeksrapport over de aanmeldpraktijk in Utrecht in combinatie met de toenemende segregatie en kansenongelijkheid is de aanleiding om dit initiatiefvoorstel te schrijven. Gelijke kansen op dit gebied blijken er op dit moment niet te zijn. Dat moet en kan anders! In dit initiatiefvoorstel pleit de PvdA voor een eerlijk en transparant aanmeldbeleid met aandacht voor het tegengaan van segregatie. Want ieder kind verdient een eerlijke start.
Het initiatiefvoorstel moet bijdragen aan gelijke kansen voor alle kinderen in Utrecht. De komende tijd gaat de gemeente in gesprek met schoolbesturen en ouders om te werken aan een beter aanmeld- en toelatingsbeleid. Dit initiatiefvoorstel draagt oplossingsrichtingen aan en doet voorstellen om een gelijk speelveld te versterken en gelijke kansen te bevorderen.

Context

Aanleiding

In mei 2020 verscheen het onderzoeksrapport “Naar een gelijk speelveld voor ouders in het basisonderwijs? Onderzoek naar de toelating op basisscholen in Utrecht.” De onderzoekers noemen een paar zaken die van belang zijn om een nieuw toelatingsbeleid te laten slagen: gedeeld gevoel van urgentie van de problematiek, draagvlak, commitment en een gemeenschappelijke visie. Het rapport roept de gemeenteraad ook op mee te denken en te stimuleren dat duurzame resultaten worden bereikt (p.6). Daaraan wil dit initiatiefvoorstel een bijdrage leveren.

Het rapport schetst een zorgwekkend beeld van het toelatingsbeleid in Utrecht. Op meerdere scholen is geen transparant aanmeld- en toelatingsbeleid, ontbreekt heldere communicatie naar ouders en voldoen scholen niet aan de wettelijke vereisten rond aanmelding en inschrijving bij basisscholen. Meerdere populaire scholen werken met een praktijk van vooraanmelding, dat wil zeggen dat ouders hun kinderen op een jongere leeftijd dan drie jaar aanmelden. Deze kinderen worden door de school op een lijst gezet en bij het bereiken van de driejarige leeftijd wordt het kind automatisch op de school toegelaten. Dit is in strijd met de wet. De meeste scholen hanteren de regel: wie het eerst komt, het eerst maalt. Samenvattend concludeert het rapport dat van een gelijk speelveld voor ouders bij het aanmelden van hun kind voor een basisschool in Utrecht absoluut geen sprake is.

Het rapport laat ook zien dat een gelijk speelveld voor toelating tot basisscholen samenhangt met kansengelijkheid en segregatie. De Onderwijsinspectie constateert dat er in het basisonderwijs sprake is van toenemende sociaal-economische segregatie: kinderen met hoog- en laagopgeleide ouders zitten steeds minder vaak samen op school. Met het oog op kansengelijkheid acht de Onderwijsinspectie dat ook zorgelijk: “Door de segregatie in ons onderwijs is er op bepaalde plekken een concentratie van leerlingen met allerlei problemen, zoals armoede, taalachterstanden en leer- en ontwikkelproblemen. Dit vormt een grote uitdaging voor leraren die op deze scholen lesgeven.” (Staat van het Onderwijs 2019, p. 44)

Naar aanleiding van het onderzoek is het college voornemens om in samenspraak met de schoolbesturen te komen tot een eenduidig aanmeld- en toelatingsbeleid. Uiteindelijk is het aan de schoolbesturen om dit vorm te geven. In Utrecht werken gemeente en schoolbesturen nauw met elkaar samen in o.a. de Utrechtse Onderwijsagenda. Het ligt voor de hand om dit ook gezamenlijk op te pakken.

De gemeenteraad heeft al bij eerdere gelegenheden opgeroepen om te komen tot een duidelijk, stadsbreed en eerlijk systeem van aanmelding. Dit doen we met dit voorstel nogmaals. We doen het op dit moment, omdat dit de raad de kans biedt uitgangspunten mee te geven aan het college voor een stadsbreed aanmeld- en toelatingsbeleid.

Beoogd effect

We willen komen tot een stadsbreed, eerlijk en transparant systeem van aanmelden waarbij ieder kind gelijke kansen krijgt om op de school van (ouders’) keuze toegelaten te worden.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

Raadsbrief Transparantie in aanmeldingen in basisonderwijs rapportage, 10 februari 2015.
SV 2016, nr. 137, Aanmeldbeleid Utrechtse basisscholen, 23 december 2016.
M2017/219, ‘Pak kansenongelijkheid zo vroeg mogelijk aan’, 9 november 2017.

Gelijke Kansen Alliantie, Agenda Utrecht
Raadsbrief Gemengde scholen, 4 april 2019
M2019/138, 'Aanmeldbeleid basisscholen in beeld', 11 juli 2019
Raadsbrief Aanmeldbeleid basisscholen, 26 november 2019
Raadsbrief Beantwoording raadsvragen UOA en gelijke kansen, 14 januari 2020
Raadsbrief Aanbieding onderzoek aanmeldbeleid basisscholen, 8 juni 2020
MV Snel actie voor een beter aanmeldbeleid, 11 juni 2020
RIB Aanmeldbeleid basisonderwijs, 30 juni 2020
Raadsbrief update aanmeldbeleid basisonderwijs, 14 juli 2020
Commissie M&S, bespreking Aanmeldbeleid basisonderwijs, 10 september 2020

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Het college te verzoeken, in samenwerking met schoolbesturen en ouders, een stadsbreed toelatingsbeleid voor het basisonderwijs in Utrecht op te stellen
Argumenten	
1.1	Uniform en transparant
	Een stadsbreed toelatingsbeleid zorgt voor duidelijke regels. Overal gelden dezelfde regels voor iedereen. Dit neemt verschillende aanpakken tussen scholen weg. Scholen en ouders weten waar ze aan toe zijn.
1.2	Gelijke kansen voor iedereen
	Niet meer "wie het eerst komt, het eerst maalt" maar gelijke kansen voor iedereen op een plek op een basisschool. Het moment van aanmelden dient geen rol meer te spelen bij de plaatsing.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	De beslissing ligt uiteindelijk bij de schoolbesturen
	Het is uiteindelijk aan de schoolbesturen om te besluiten of zij meewerken aan een stedelijk beleid. Het zou kunnen dat één of meerdere besturen uiteindelijk buiten het stadsbrede beleid vallen. Het voorbeeld uit Amsterdam laat zien dat besturen die in eerste instantie niet meededen, dat later wel zijn gaan doen. Dit risico is daarom geen reden om er niet aan te beginnen.
Beslispunt	
2	Bij het opstellen van dit toelatingsbeleid de hieronder genoemde en in de bijlage toegelichte, uitgangspunten te hanteren a. Scholen zijn zoveel mogelijk een afspiegeling van de wijk, ~~dit bereiken we door het gebruik~~in de uitwerking wordt onderzocht of de inzet van schoolcirkels hierbij een oplossing biedt. b. Er komt een centraal aanmeldpunt ~~met 4 keer per jaar~~. Ter uitwerking is hoe vaak er een ~~centraal~~ aanmeldmoment~~.~~ zal zijn. Een ombudsfunctie is onderdeel van het onafhankelijke aanmeldpunt c. Het tegengaan van segregatie als ~~doel op~~uitgangspunt te nemen en mee te nemen in de monitoring zoals bedoeld in punt 3 d. Bij het aanmelden gelden er, in geval van meer aanmeldingen dan beschikbare plaatsen, voorrangsregels in ~~deze~~nader te bepalen volgorde:

	i. ~~i.~~ Zus- en broerregeling (als er al een kind uit het gezin op de school zit heeft hij/zij voorrang) ~~ii.~~ Het aangemelde kind heeft een VE indicatie ii. ~~iii. Het aangemelde kind woont binnen~~ en heeft VE gevolgd op een VE-locatie die samenwerkt met de ~~schoolcirkel (~~school van aanmelding. iii. de voorkeursschool is ~~daarmee~~ een buurtschool~~)~~ e. ~~e.~~ Ouderinitiatieven krijgen een plek in het toelatingsbeleid en het wordt individuele ouders mogelijk gemaakt om mee te praten over aanmeldbeleid. f. ~~f.~~ Inzet op bewustwording van het belang van samen in de buurt naar school gaan en het ontmoeten van kinderen met verschillende achtergronden
Argumenten	
2.1	Onderwijssegregatie moet worden aangepakt
	Op de basisschool zouden alle kinderen samen moeten komen, zodat dit de kansen en de horizon van elk kind verbreedt. Met schoolcirkels, een cirkel vanaf iedere woning waarbinnen minimaal drie basisscholen van diverse denominaties vallen, kunnen we bevorderen ~~we~~ dat kinderen die samen in een wijk wonen samen naar school gaan. Door scholen een afspiegeling van de wijk te laten zijn wordt recht gedaan aan de pogingen om de wijken in Utrecht diverser van samenstelling te laten zijn.
2.2	Er is groeiende maatschappelijke steun
	De minister van Onderwijs wil segregatie aanpakken en noemt het toelatingsbeleid als aangrijpingspunt. Het onderzoeksrapport “Naar een gelijk speelveld voor ouders in het basisonderwijs?” heeft veel aandacht gekregen in de politiek en de media. In brede kring wordt erkend dat het toelatingsbeleid moet veranderen. Schoolbesturen hebben ook aangegeven aan een eenduidig aanmeld- en toelatingsbeleid te willen werken.
2.3	Bevorderen kansengelijkheid
	Door kinderen met een VE indicatie voorrang te geven bij ~~de~~een school ~~van hun keuze~~waarmee de VE-locatie samenwerkt wordt enerzijds een doorgaande lijn naar ~~eende~~ bassischool voor deze kinderen bevordert en anderzijds geeft dit meer kansen aan een groep die over het algemeen minder kansen heeft.
2.4	Concurrentie voorkomen
	Een centraal aanmeldpunt voorkomt inschrijving op meerdere scholen en biedt duidelijkheid zowel aan ouders als aan scholen. Het voorkomt ook dat scholen kinderen op steeds jongere leeftijd inschrijven.
Kanttekeningen/Risico’s	
2.1	Vrije keuze ouders
	Met dit voorstel willen we zeker de vrije keuze van ouders niet inperken. We willen juist bevorderen dat iedereen vrije keuze heeft. Wel kan het zo zijn dat juist door de vrije keuze die ouders hebben, scholen minder gemengd zullen worden dan op basis van de wijksamenstelling had gekund.
Beslispunt	
3	Over de ervaringen van het toelatingsbeleid jaarlijks te rapporteren aan de gemeenteraad
Argumenten	

3.1	De raad blijft op de hoogte.
	Het belang van een eerlijk en transparant toelatingsbeleid is duidelijk. De raad heeft hier in het verleden meerdere keren aandacht voor gevraagd, maar dit is onvoldoende van de grond gekomen. Door een jaarlijkse rapportage kan de raad de vinger aan de pols houden.
Kanttekeningen/Risico's	
3.1	Regeldruk onderwijs
	Een jaarlijkse rapportage kost de scholen of het centrale aanmeldpunt tijd en moeite om te maken. Hiervoor dient dan ook wel voldoende tijd te zijn.

Financiën

Het college is al voornemens om samen met de schoolbesturen een beleid op te stellen. Wij denken dat het toevoegen van de in dit voorstel genoemde uitgangspunten geen of slechts beperkt extra kosten met zich meebrengt.

Vervolg

Na besluitvorming over dit voorstel worden de uitgangspunten meegenomen in het reeds opgestarte traject van beleidsontwikkeling vanuit het college. Over het tijdspad van dit traject wordt uw raad door het college apart geïnformeerd.

Participatie

Omdat dit een initiatiefvoorstel betreft hebben de initiatiefnemers de reacties verwerkt in dit voorstel van de contacten die zij eerder over dit onderwerp met ouders, leerkrachten, directeuren van scholen en anderen hebben gehad.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming
- Initiatiefvoorstel "Een eerlijke start voor ieder kind"

Bijlagen informatief
-